

ב] זכיתי להיות מלמד ומחנך במסגרות שונות כבר שלשים שנה. יש לי גם ששה ילדים בלע"ה, כן ירבו. קבלו בבקשה את דעתי מכוח ניסיוני שהערות הנאמרות מתוך כעס, מרירות ועצבנות אינן פועלות בכיוון הרצוי. אין יצור נוצר שאוהב כשצווקים עליו מתוך כעס. לפעמים נדמה שזה עוזר אבל רק לטווח קצר ולא לטווח ארוך. אין ספור אנשים עזבו חיי תורה ומצוות בדורנו ובדורות שקדמו בגלל הורים או מלמדים שהתייחסו אליהם בכעס, עצבנות, חוסר סבלנות ושאר מידות שליליות. בציבור החרדי ישנם אלפי נושרים ולא תמצא אחד שיגיד לך שהוא הרגיש כל הזמן רק אהבה והבנה לצרכיו. הפוסקים העמידו תנאי לתוכחה – שהיא תנבע מאהבה. "כי את אשר יאהב ה' יוכיח ויכאב את בן ירצה" – "שהתוכחה היא סימן האהבה" (משלי ג, יב ופירוש המלבי"ם). אב האוהב את בנו יודע שלטובת הבן עליו להוכיח ולחנך אותו, ונמצא שהתוכחה היא הלבוש החיצוני של האהבה, "טובה תוכחת מגילה מאהבה מסתרת" – דהיינו שתוכחת המגולה באה מתוך אהבה מסותרת ("מאהבה" מתפרש "מתוך אהבה"), ומוסיפים רמז: תוכחה בגימטריא תוך אהבה.

ג] לכל אדם יש מצוקות נפשיות. כל אדם. מי פחות ומי יותר. אין אדם שחיי המשפחה שלו מושלמים, וגם לא חסר לו כסף, והוא בריא וחזק כמו אריה, ואינו סובל מקנאה, עצבות, דאגות וכו' וכו'. לעולם אי אפשר לדעת כמה אדם סבל בחיים, כמה צלקות נחרטו עמוק בנפשו פנימה, וכמה הוא סובל כעת. כשפוגעים באדם, פוגעים באדם פגוע מכבר וזורים מלח בפצעיו. מאחורי חיוכים רבים מסתתרים הרבה סבל וכאב. לזכור לפני שמעירים לזולת – אינך יודע עם מי אתה מתחיל. יתכן שתוסיף למשא הסבל העצום שלו חבילה נוספת. כולם פגיעים. עוד לא מצאתי [ואני מחפש] יוצא מן הכלל.

ד] על פנינה נאמר "וכעסותה צרתה גם כעס, בעבור הרעמה" אמרו חז"ל [בבא בתרא ט"ז] פנינה לשם שמים נתכוונה כדי להביאה לתפילה. הדבר מוקשה, מאחר וכל כוונתה לשם שמים היתה, מדוע נענשה בעונש כה חמור של "ורבת בנים אומללה" [שמואל א ב ע"י רש"י שילדיה מתו]. מכאן למד הגר"ח שמואלביץ זצ"ל את יסודו הגדול והמפורסם בתורת בין אדם לחבירו. הפוגע בחבירו הרי הוא כמכניס ידו לתוך כבשן האש. יהיו כוונותיו אשר יהיו ידו נכוית. אין זה עונש אלא כך היא המציאות. הנכשל בבין אדם לחבירו יהיו מניעיו נעלים ונשגבים ביותר הרי הוא נכוה עכ"ד.

ה] שמעתי מאדם גדול להקשות שאם היא באמת התכוונה לשם שמים, לא היה מקום לעונש כה חמור, שהרי לא עברה עבירה. הוא לא חסכים עם ההגדרה שבין אדם לחבירו הוא אש, ואין כאן עונש אלא מציאות. ויש לדון בזה. [נטיית הלב שלי עם הגר"ח זצ"ל אבל מי אני ומה אני]. אותו אדם גדול טען שפנינה נענשה מכיון שהיא לא הייתה מאה אחוז לשם שמים. הגמרא התכוונה לומר שהיא הייתה ברובה לשם שמים אבל עדיין הייתה נקודה עמוקה בתוך לבה [שאולי היא בעצמה לא הכירה בכך] שלא הייתה לשם שמים, ועל כך נענשה.

ו] בין לפירוש הגר"ח ובין לפירוש השני, רואים עד כמה צריכים להיזהר בבין אדם לחבירו. אנשים רבים רואים את עצמם כקנאים לדבר ה' בעוד שהאמת היא שהם אנשים מלאים בכעס ומרירות ומוציאים את הרעל הפנימי שלהם על הזולת. אדם רואה בעיניו וה' ללבב, והוא יתברך יודע מה הם המניעים האמיתיים לדיבורינו ומעשינו.

ז] ד] אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה. כדאי לאנשים להקדיש מחשבה איך להגביר את רמת השמחה בבית הכנסת. אני באופן אישי מרגיש הרבה פעמים קדרות, עצלות, עצבנות [כמו אלו שמספרים כל הזמן את מסיימי העמידה כדי להאיץ בחזן בקריאת "נו נו" להתחיל כבר חזרת הש"ץ. לאן ממהרים כל הזמן??? עכשיו מתפללים ואפשר להיות רגוע], ועוד רגשות שליליים בבית הכנסת. סליחה אבל האם אדם לא צריך להיות שמח להגיע לבית הכנסת??? "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך" – ההגעה לבית הכנסת צריכה להיות מלווה בהרגשה שה' עושה עמנו חסד שמאפשר לנו להתקרב אליו. "שמחתי באומרים לי בית ה' נלך". כך לבית המקדש וכך למקדש מעט.

ח] [כתוב בפרקי אבות בשם שמאי "הוי מקבל כל אדם בסבר שנים יפות". הדין מחייב [מידת שמאי היא מידת הדין] לקבל כל אדם בסבר פנים יפות!! איך הקנאים חמוצי הפנים מסתדרים עם ההדרכה הזאת?? כל ה"שוטרים" של הקב"ה אוהבים את ענישת והשפלת הזולת אבל משום מה הצד של החסד וחמלה לא בא אצלם לידי ביטוי. המצווה של "הלכת בדרכיו" ללכת בדרכי ה' מתייחסת רק מידות של חסד ורחמים וכו' ולא למידות של כעס, חרון אף וכדו' [ע"י בזה בס' נגילה ונשמחה].

ט] ו] תדאג תמיד לשמור על כבודו של מושא התוכחה שלך, במיוחד אם הוא מבוגר ממך. יכול גם להיות שהוא צודק ואתה חוטא בכך שלא דנת לכף זכות.

י] ז] יש אמנם מצוות תוכחה אבל בדרך כלל יש הדרכה חזל"ת "קשוי עצמך תחילה ואח"כ קשוי אחרים". בסופו של דבר האדם היחיד בעולם שאתה מסוגל לשנות הוא אתה עצמך. אפילו הילדים שלך הם ישויות נפרדות ממך והם מחליטים על פי שיקול דעתם ואי אפשר לכפות עליהם להיות מי שאתה רוצה שיהיו. אבל לשנות את עצמך? זה התפקיד העיקרי שלך בחיים, ובדרך היא. אם אתה עושה עבודה עצמית פנימית, התוצאות ממילא יקרינו החוצה ותימצא משפיע גם על הזולת.

יא] ח] רמב"ם סוף הל' חנוכה: "היה לפנינו נר ביתו ונר חנוכה, או נר ביתו וקידוש היום -- נר ביתו קודם, משום שלום ביתו: שהרי השם נמחק, לעשות שלום בין איש לאשתו. גדול השלום, שכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם, שנאמר: "דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום".

יש לי הרבה מאד לומר בנושא אבל מה שהלב חושק, הזמן עושק, ועוד חזון למועד בל"נ בס"ד.

האם אנחנו באמת מקיימים את עשרת הדברות:

איזו שאלה???!! אנחנו מקיימים כל סעיף קטן במשנה ברורה!! אנחנו חרדים לדבר ה', בני תורה אמיתיים, לגיונו של מלך!

נבחן את המציאות לאשורה. בכל דיברה יש את עצם הציווי ויש גם אביזרייהו, ואביזרייהו דאביזרייהו שגם 'מריחים' מעצם האיטור:

א] "אנכי ה' אלקיך" אנחנו באמת מאמינים שאין עוד מלבדו? אם כן, איך יתכן עצבות, עצבנות, מתיחות ושאר מרעין בישין?? אין עוד מלבדו. הכל לטובה. אין סיבה לדאגה. ה' הוציא אותנו במצרים בנפלאות וכל הטבע הוא נס [כדברי הרמב"ן סו"פ בא]. האם אנחנו חיים עם תודעה כזאת?? עוז וחדוה במקומו. אם אין עוז וחדוה סימן שגירשנו אותו מהמקום. יוצאים באמצע התפילה לענות לפלאפון. אם היינו בשיחה עם הגאון רבי ניסים קרליץ שליט"א, האם היינו מפסיקים באמצע כדי לענות לפלאפון? הקב"ה הוא לא פחות מר' ניסים שליט"א. ההסבר הוא, שר' ניסים נמצא באמת מול עינינו. הקב"ה הוא [רח"ל מהאי דעתא] מושג מופשט מדי בשבילנו וממילא פחות נוכח בעינינו. יש דוגמאות למכביר שאיננו חיים את ה"אנכי". ישמע חכם ויוסף לקח.

ב] "לא יהיה לך אלהים אחרים" – האמנם? כתוב "הצילני מדמים אלהים". דוד המלך ביקש שייצל מהתפיסה שדמים – כסף \$\$\$\$ – הוא אלהים. א – להי קסוף יא – להי זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם – אל תעשו אלהים מכסף וזהב.

וכל הכועס כאילו עובד עבודה זרה... [רמב"ם]

וכל המעלים עינו מן הצדקה כאילו עובד ע"ז... [גמ' בב"ב]

"ואמר רבי אלעזר: כל המחליף בדיבורו כאילו עובד עבודה זרה" [סנהדרין צב ע"א]. "מחליף בדיבורו", רש"י מסביר: "משנה בדבורו, שלא יהא ניכר". הוא איננו אומר את כל האמת, מדבר בחלקקות, ומשנה באופן כזה שלא יורגש השקר.

גאוה זו סוג עבודה זרה כאשר מושא העבודה זרה הוא האדם עצמו.

"לא תעשה לך פסל וכל תמונה" פי' בדרך דרוש, אל תחשוב שהצלחתך היא להיות כדוגמת הזולת אפי' אם הוא איש חשוב ונכבד. כי לכל אחד יש את התפקיד המיוחד לו לפי שורש נשמתו ולכן אסור לעשות את הזולת כאילו הוא הפסל שלך ולעשותו לדוגמה למהלך חייו. על העושה כן נאמר 'לא תעשה לך פסל'.

זה נושא שאפשר להאריך בו מאד ואין כאן המקום. כבר כתבתי באריכות במקום אחר וגם בשיעורים בפני קהל שומעים [או לפחות עושים את עצמם שומעים] זכיתי להרחיב בס"ד. אסתפק בכך שהרוח התחרותיות הקיימת במחוזות תורניים מביאה תועלת גדולה מחד, אבל מאידך היא הרסנית לכל מושג עצמיות האדם וקשר אמיתי עם הקב"ה. אין אדם קונה שום מעלה אמיתית ואותנטית כי אם מתוכיותו ולא ממה שבא לו מבחוץ. העולם החיצוני אינו מסוגל להעניק סיפוק אמיתי לנשמת האדם החיומה לדבקות עם הקב"ה. ודי בזה כאן. ישמע חכם ויוסף לקח.

ג] "לא תשא" – ברכות לבטלה, ברכות בלי כוונה. מחריד. ושוב אכמ"ל.

ד] "זכור את יום השבת לקדשו" – כדי לשמור שבת כהלכתו צריך להיות בקי בשמירת שבת כהלכתו... לאו דווקא הספר המסויים הזה. גם 'אורחות שבת' או שאר ספרים טובים ימלאו את התפקיד. וכבר העיר על כך הח"ח בהקדמתו להל' שבת שאם אין יודעים את ההלכות, בוודאי עוברים. אבל דומני שמרוב לימוד ישיבתי בעיון [שאני אוהב אהבת נפש] נזנח לימוד הלכה למעשה. אני לא מציע לשנות את סדרי הלימוד. קטונתי עד לכדי אפסיות. אבל יש הרבה אנשים [ואני בתוכם] שלא בקיאים מספיק בהלכות שבת.

ה] "כבד את אביך ואת אמך" – הגענו למדרגה של הגוי הפשוט דמא בן נתינה? בבבלי השוו כיבוד הורים לכבוד המקום. בירושלמי פאה כתוב שכיבוד הורים עולה על כיבוד המקום. אנחנו שם? אף פעם לא מצערים אותם? מרגישים את הכרת הטוב העצומה שחייבת להיות כלפיהם? מטלפנים אליהם ומבקרים אותם מספיק? מקיימים מה שכתוב בחיי אדם שהם צריכים להיות בעיני הילד כגדולי הדור מבחינה מסוימת?? מישוה מרגיש צער שאביו וחמיו [שהוא גם חייב בכבודו] נכנסו לחובות עצומים כדי לחתן אותו ולקנות לו דירה??

כתוב בחיי אדם כלל ר"ז שחייב אדם לכבד אביו ואמו במחשבה, שידמה בעיניו שהם נכבדי ארץ. וביאר הגאון רבי זלמן נחמיה גולדברג שליט"א, כמו שאדם מכבד למי שיש לו שררה כמו מלך ושר ושאר שררה חשובה, ואף שבעלי השררה אינם חכמים ויש חכמים גדולים מהם מכל מקום אדם מכבדם מחמת שררותם, כך חייב אדם לכבד אביו ואמו מחמת שהם אביו ואמו, וזה גופא נותן להם חשיבות. והרי זה כמלך שירש מלוכה, אפילו שאינו חשוב נעשה חשוב בזה שהוא מלך, וכן אביו ואמו זוהי חשיבותם שהם אב ואם שלו. והדבר דומה לראובן שנטה למות, ובא שמעון והצליח לרפאות את ראובן, ברור שראובן יחשוב את שמעון לחשוב ומכובד מאד אף שבאמת אינו חשוב, שלגבי מה שעשה למענו אין חשוב ממנו, שמושג חשוב ומכובד הוא יחסי לאדם, ואינו מושג אמיתי אלא לפי מה שקבעו בני אדם, כמו שמכבדין עשיר אף שאין שום צדק בדבר, זה מוכיח שכבוד אינו ענין אמיתי אלא הרגש של בני אדם. ולכן צריך אדם להרגיש שמי שעשו לו הטובה הגדולה ביותר הם אביו ואמו, שהביאו אותו לעולם הזה.

ו] לא תרצח – מלבינים פני חבר ברבים? זה גם רצח. מדברים לשון הרע – גם זה סוג של רצח על פי ההלכה. ממעטים בכבוד חברינו? פוגעים בו? הנשמה נקראת כבוד [בעל המאור הקדמה לברכות] ומה לי קטלא פלגא מה לי קטלא כולה.

[ז] לא תנאף – אין סיכוי שעוברים על זה. זו עבירה שכל הזכויות שמורות לחילונים ולגוים. אנחנו בוודאי שלא. גמרנו. אין על מה לדבר. יכול להיות. אבל תראה את מה שאמר ריש לקיש: כתוב במדרש פרשת אחרי מות – "ועין נואף שמרה נשף" [איוב כ"ד] אמר ר"ל שלא תאמר שכל מי שהוא בגופו [חוטא באברי גופו] נקרא נואף [שבאמת גם] נואף בעיניו נקרא נואף שנאמר ועין נואף עכ"ל. נואף בעיניו. הסתכלות תאוונת. לב ידע מרת נפשו. לא מדברים על זה. לא מודים בזה. אבל האמת גלויה ליוצר כל הבוחן לבות. מתברר שגם מ"לא תנאף" איננו נקיים לגמרי.

[ח] לא תגנוב – בקוצק רווחה אמרה, כי בתוך כל אדם במסתרים שבו יושב נגב במחותרת. והדברה השמינית – לא תגנוב – אין פירושה לא לגנוב מאחרים. כאן פרשו לא תגנוב: אל תהא גנב. כלומר אל תגנוב את עצמך, אל תרמה את עצמך. רבים מאיתנו טועים בגדול בהערכת עצמנו. משתכנעים שאנחנו הררררררה יותר טוב ממה שאנחנו באמת. כל דרכי איש זך בעיניו [משלי ט"ז ב'] אחרים לוקים בדימוי עצמי נמוך מדי. ורובנו מקפלים בתוכנו שילוב של דימוי עצמי נמוך מדי וגם גבוה מדי בו זמנית. ואכמ"ל. אולי בעל פה למי שרוצה.

אחרים מהדרים ב"מצוות" לגנוב מהמדינה או מביטוח לאומי. אחרים גונבים דעת בני אדם. יש לי מכר שהתפאר בפני שקיבל פטור מהצבא ממה שהביא מכתב מפסיכולוג שהוא חולה נפש. אינני אומר שצריך להתגייס. ח"ו. יהרג ואל יעבור. וכבר פסקו גדולי ישראל את פסקם. כל גדול לפי דרכו בקודש, ותומכיהם לפי דרכיהם לא תמיד בקודש. אבל שקר כזה גם וללא שום נקיפות מצפון שאולי יש כאן משהו שגובל ב'לא בסדר', לא תקין, לא אמיתית? לא אני הוא זה שאמר שחותמו של הקב"ה אמת. יש דרכים לגיימיות וכשרות לקבל פטור מהצבא. ואם יחלקו עלי ויגידו "מצוה לשקר ולגנוב משלטון הכופרים" ויוכיח מתוך המקורות שהם צודקים, אף אני אענה כנגדו שזה מרגיל את האדם לשקר ולגנוב גם כשאינו שום הצדקה, וכבר היו דברים מעולם.

[ט] לא תענה ברעך עד שקר – כתוב "אתם עדי ואני א-ל". חז"ל אמרו "אם אתם עדי אני א-ל, ואם אין אתם עדי כביכול אין אני א-ל". ה"רע" הוא הקב"ה כמו שמצאנו בכמה מקומות ["רעך רוע אביך אל תעזוב"]. אם אנחנו מתנהגים בחוסר דרך ארץ או בחוסר התחשבות בזולת, זה כביכול מקרין על הבורא, ומהווה עדות שקר.

[י] לא תחמוד – אנשים מלאים בחמדות. מלאים. בית חברו. אשת חברו. רכב חברו. מעמד חברו. ואין לדבר סוף. [כמובן שמבחינה הלכתית יש כללים מוגדרים מתי עוברים ועל סתם חמדה אין עבירה אא"כ מפצירים וקונים. אבל הניסוח של הפסוק – וגם ההיגיון והמוסר – מלמדים שעצם החמדה פסולה].

עשרת הדברות. מקום טוב להתחיל את העבודה. ומי יאמר זיכיתי לבבי.

תנאים לקבלת התורה

בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני [שמות י"ט א'] וברש"י לא היה צריך לכתוב אלא ביום ההוא, מהו ביום הזה, שיהיו ד"ת חדשים עליך כאילו היום ניתנו. פשוטם של דברים, כתוב כאן התנאי הראשון לקבלת התורה והוא שיהיו ד"ת חדשים עליך כאילו היום ניתנו, זהו מה שנותן את ההיכ"ת ואת האפשרות להיות מקבל תורה. עוד לפני קבלת התורה צריך שיהיה מוחלט שד"ת יהיו חדשים כאילו היום ניתנו.

והנה התנאי הזה נאמר בר"ח שבעה ימים קודם קבלת התורה. ואיך הוא מתקיים קודם קבלת התורה? בפשטות הביאור הוא, הדנה כל המושג של חיות הוא דבר שחי עכשיו, חיות שהיא רק המשך של דבר שהיה חי מקודם ולא כעת זהו מפרכסת שנחלקו בגמ' ויש צד שאינה כחיה. חיות זה דבר שחל ומתחדש בכל רגע וחיות של עבר אינה חיות. התנאי הראשון לקבלת התורה מש"כ בתורה הוא 'ביום הזה באו מדבר סיני' ד"ת צריכים להיות 'ביום הזה' שיהיו עצם החיים וחיים של כעת מקבלים כעת, חיות זה נביעה והתחדשות של כל רגע ורגע והמשך של חיים ממה שהיה קודם, זהו אינו חיים וזהו התנאי הראשון. על עקבתא דמשיחא כתוב בגמ' סוף סוטה 'חכמת סופרים תסרח' והפ' כמש"כ בראשונים חכמת סופרים תסרח זהו לעולם שכל דבר שיש לו ריח רע הוא דבר שהיה חי ופירש מחיים הוא מוות או תולדה של מוות. כל דבר שהוא פרש – שפירש מחיות כביכול. בורא עולם ברא חיות 'ויפח באפיו נשמת חיים' הקב"ה שם את החיות ובאותו מקום שהקב"ה כביכול שם את החיות, שם בודקים אם אדם חי או חלילה לא. שם ניתנה ההבחנה בין חיים לבין פרישה מחיים. דבר חי ריחו טוב ודבר שהיה חי ופירש יש לו ריח רע. ריח רע הוא שאותו ויפח באפיו נשמת חיים מבחין בין חיות ובין פרישה מחיות, בין חיים ובין מוות, שם כביכול נתן הקב"ה את החוש וההרגש להבחין בין חי לבין פרש מחי. הקללה שבעקבתא דמשיחא 'חכמת סופרים תסרח' היא משום שהוא דבר שצריך היה להיות חי – דבר שבעצם הוא חי ורח"ל בעקבתא דמשיחא הדבר הזה פירש מחיים והביטוי לזה הוא החכמת סופרים תסרח שנלקחה מזה החיות. לכן זהו ה'ביום הזה', שהגיעו למעמד הר סיני עם כל כמות החיים. הגיעו לקבל תורת חיים ולצרף את זה לעצם החיות זה התנאי הראשון לקבלת התורה.

התנאי השני כתוב שם פס' ב' 'ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני'. מביא רש"י מהמכילתא למה הוצרך לחזור ולפרש מהיכן נסעו? והלא כבר כתב שברפידים היו חונים בידוע שממש נסעו אלא להקיש נסיעתם מרפידים לביאתן למדבר סיני מה ביאתן למדבר סיני בתשובה אף נסיעתן מרפידים בתשובה. על רפידים כ' בגמ' סנהד' מאי לשון רפידים? רי"א שרפו עצמם מדברי תורה, שנא' לא יפנו אבות אל בנים מרפיון דים. זהו פס' בירמיה ומדובר שם על מצרים שכבשו את עזה. בזמן שצרו הכשדים על ירושלים עברו המצרים ושטפו את פלשתים בעזה ושם כ' הפס' הזה. ובי' המפרשים רפיון דים בכל מקום פי' יאוש, רפיון דים זהו לא עצלות אלא לא יפנו אבות על בנים שבטבע הדברים רחמי אבות על בנים וכאן לא יפנו אבות על בנים מרפיון דים שהיה יאוש גמור ואיבדו את כל התקוה להצלה. זהו רפיון דים שריפו עצמם מד"ת. והגמ' מביאה את הפס' הזה בירמיה לומר שמדובר כאן ברפיון דים של יאוש שהוא בלי תקוה. לא נצליח לעשות שום דבר זהו רפיון דים.

יבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים' כתוב בספרים בשם גדולי עולם וקדמונים ש'עמלק' בגימטריא 'ספק' שעמלק הוא תמיד מכניס ספקות זהו אשר קרד ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים כשיש ייאוש הוא מביא שעמלק נלחם ורוצה לתפוס ולחטוף. בכל מקום כזה של רפיון ידים הוא מקום שליטה של עמלק, ולכן ההתגברות היתה שכאשר ירים משה ידו ויהי ידיו אמונה עד בוא השמש, משה רבינו ניצח את עמלק ע"י הרמת ידו ויהי ידיו אמונה, כשישראל מסתכלים כלפי מעלה ומכוונים לבם לאביהם שבשמים היו נוצחים [ר"ה כ"ט], מכוונים את ליבם הכוונה בוטחים, ויהי ידיו אמונה עד בא השמש, זהו כנגד הרפיון ידים של ויבוא עמלק, אז כנגד זה לעקור ולהפקיע את זה היו ידיו של משה הביאו את ה'יהי ידיו אמונה עד בא השמש', זהו עוד תנאי לקבלת התורה, 'ויסעו מרפידים' ז"א כמו שביאתן להר סיני היתה כדי לקבל תורה בתשובה אז גם יציאתם מרפידים היתה בתשובה והתשובה היתה מאותו ייאוש ומאותו רפיון ידים. הם מלכתחילה יצאו מרפידים. צריך לצאת מרפידים כדי להגיע לקבלת התורה. עצם הביאה לקבל תורה יכולה להיות רק ע"י עקירה של רפידים ויציאה מרפידים כל זמן שיש משהו מרפידים אין אפשרות לקבלת התורה. [עפ"י הספר לשמש שם אוהל עמ' א'קכ"ג והלאה עיי"ש עוד וינעם לך].

זכור את יום השבת לקדשו

הריגת ספק ישראל ספק בן נח

במנ"ח [סוף מלאכת הוצאה] כתב: 'והנה פשוט דאסופי שהוא מחצה על מחצה והרי זה ספק ישראל ספק ב'נ', אם עשה עבירה שב'נ' חייב עליה מיתה כגון שאכל אבר מן החי או גזל עיין ר"מ פ"ט וממלכים הל' ט' וי' ודאי אינו נהרג דהוא ספק ישראל וספק נפשות להקל. אך אם עשה עבירה שישאל חייב עליה מיתה ב"ד כגון שחילל שבת וכדומה ואין ב'נ' חייב על עבירה זו, נראה דהורגים אותו, כיון דעל זה הצד שהוא ישראל חייב מיתה בית דין, אך דלמא הוא בן נח ואינו חייב נראה דלא שייך ספק נפשות להקל דדוקא גבי ישראל דנפש ישראל יקר אבל נפש בן נח אין עבירה כל כך. על כן מספק ענשינו כיון דמצד ישראל חייב וכן בכל העבירות שחייבים עליהם עונש מצד ישראל הן מיתה והן מלקות אף דבן נח אינו מצווה על זה מ"מ עונשין אותו ולא שייך ספק להקל".

ומבואר שתופס המנ"ח דל"ש כללא דספק נפשות להקל בבן נח וכמש"כ דדוקא גבי ישראל דנפש ישראל יקר אבל נפש בן נח אין עבירה כל כך והקשו עליו דסותר לדברי עצמו לעיל במצוה כ"ו כ"ג ובמצוה ע"ח ז' לענין בן נח שנסתפקו בי"ד אם עשה מעשה שחייב עליו מיתה שאף בבן נח אומרים ספק נפשות להקל דסברא היא שאין בי"ד יכולים לחייבו בעונש מיתה כל זמן שלא נתברר אם הוא חייב. ועי' בכס"מ [פ"ב מרוצח הי"א] בשם המכילתא שההורג גוי אסור מה"ת וחייב בדיני שמים. ואיך הורגים מספק ומסתכנים באיסור שדינו מסור לשמים? וביותר יש לתמוה שהמל"מ למד כן ממש"כ הכס"מ שאין הורגין בהמה מספק [שאין הורגים את הבהמה אלא ברובע ישראל] וא"כ כ"ש שבן נח אינו נהרג כשיש ספק אם נתחייב מיתה. ולהלן הביא המנ"ח דין זה בפשיטות ונקט שאף באסופי הבא על בהמה אינה נהרגת מספק וא"כ מאי שנא בן נח שנהרג מספק. [עי' קוב"ש בב"ב אות רכ"ג, צוהר ח"ז עמ' קפ"ט והלאה, ובס' בשולי המנחה].

ועוד העיר בס' טל נתן, דאיך שייך להרוג אותו מספק דהא הוי התראת ספק דשמא הוא נכרי ואין עליו איסור לחלל שבת. אולם נראה דבנדון דידן לא שייך להצילו ממיתה מחמת התראת ספק, דלמאי שכתב המנחת חינוך דהורגין אותו הואיל דלצד שישאל הוא חייב מיתה ואילו מצד ספק נכרי אין זה מצילו ממיתה משום דבנכרי לא אמרינן דספק נפשות להקל, א"כ מה בכך דהוי התראת ספק, הרי הכא הורגין אותו אף על הספק. והא דהתראת ספק לא הוי התראה היינו רק היכי שאין הורגין מספק אבל הכא שהורגין מספק לדעת המנ"ח א"כ גם התראת ספק סגי להורגו דמה בכך שהוא ספק הלא גם על הספק הוא נהרג. אלא דאכתי יש להעיר לשיטת הרמב"ם דספיקא דאורייתא מן התורה לקולא נמצא דהך אסופי שהוא ספק ישראל ספק נכרי מותר לו לחלל שבת דאע"ג דהוי ספק ישראל, מ"מ הא ספיקא דאורייתא מן התורה לקולא וא"כ מותר לו לכתחלה לחלל שבת מן התורה כיון דהוי רק ספק ישראל ואף אם נימא דבנכרי אמרינן דספיקו לחומרא מן התורה והיינו להרמב"ם שכתב דהא דספק מן התורה לקולא הוא משום דילפינן מספק טומאה ברשות הרבים דספיקו טהור [ועיין שב שמעתא שמעתא א' סימן א'] וא"כ יש לומר דבעכו"ם דליכא למילף מספק טומאה אמרינן דספק איסור לחומרא מן התורה, מ"מ בנדון דידן נימא ממה נפשך, אם תדינהו כישאל א"כ אמרינן ביה ספק איסור לקולא מן התורה וניחוש שמא היא עכו"ם ומותר לו לחלל שבת ואם תדינהו כעכו"ם א"כ ודאי דמותר לו לחלל שבת ואיך תהרגו וצע"ג.

לפי זה העיר הטל נתן גם במה שכתב המנחת חינוך לקמן בהמשך דבריו, שבספק ישראל אם אנסו אותו לעבור על אחת מן המצוות שישאל צריך למסור נפשו עליו ובן נח אינו מצווה למסור נפשו, מ"מ ספק זה חייב למסור נפשו כי הוא ספק מצווה ולא שייך ספק נפשית להקל, כי על צד שהוא בן נח לא שייך ספק נפשות להקל ומצד ישראל הרי הוא חייב למסור נפשו עכ"ד. ובאמת יש לומר דכיון דספק דאורייתא מן התורה לקולא וא"כ באנסו אותו לעבור על אחת מן המצוות אם הוא מצווה שאין בן נח מצווה עליו וכגון באנסוהו לעבור על ערקתא דמסאני אין צריך למסור נפשו דהא מן התורה אין עליו איסור כלל דהא ספיקא דאורייתא מן התורה לקולא ושמא הוא נכרי ומותר לו לעבור על העבירה הזאת מספק ולמה ימסור נפשו וצ"ע.

שבת שלום ואורות אין סוף!!!!

